

Naciji vabijo Madžarsko protikomunistični pakt

Diktator Hitler razkazal regentu Horthyju močnost nemške vojne mašine. Nacijska diplomacija pritiska na Ogrsko, naj se pridruži Berlinu in Rimu ter izstopi iz Lige narodov. Odprava francoskega in angleškega vpliva v centralni Evropi

27. avg. — Diktator Hitler je demonstriral močnejšo vojno mašino v Berlinu. Cez 16,000 tankov, je korakalo mimo regenta Horthyja, ki je bil gost. Demonstracija je bila oborožena, ki je bila organizirana regentu v pomoč, je odkrila, da je nacijska diplomacija izvedla svoj oborožitveni program.

Nacijska oborožena sila je opremljena z modernim orožjem, kakršnim se morda ne more enačiti nobena druga država. Nacijska sila opozarja na militaristično napredno in zunanji militaristični črtači so pozorno gledali teke topove in tanke s svojimi odra, ko so ropali mimo.

Parada je bila očiten dokaz, da je Nemčija, ki je v svetovni vojni zgradila "Veliko Beržo", zdaj top, ki je sipal kroglo na 75 milj. oddaljenosti, ki je prekosila ostali svet in v prihodnosti. Vojaki častniki oddajali nacijske pozdrave mestu običajnih, ko so korakali mimo Hitlerja in Horthyja.

Teke je smotrna akcija s strani nacijskih avtoritet, ki bi pomenila Ogrsko v protikomunistični pakt, ki sta ga Nemčija in Italija. Ogrski naj bi jima sledila in izstopila iz Lige narodov. Dosej ni bilo nobenega zagotovila, da jima bo sledil, kljub propagandi. Odločitev, ali Ogrska pridruži protikomunističnemu bloku, bo kmalu prišla.

Horthyju neprestano trobijo, da akcija držav male evrope, ki jo tvorijo Jugoslovanci, Češkoslovanci in Rumunji, ki so priznale Ogrski enakost v oboroževanju in odzivu na restrikcije trianonske pogodbe, ne pomeni dosti. Ogrski naj se postavi na stran Italije in Nemčije, ki sta njeni resni prijateljici. Horthy se še ni odločil, ali v nacijske avtoritete so razočarani.

Nemško-ogrski ekonomska zveza zadovoljivo napreduje, poročajo nemški uradni organi. Ti izražajo upanje, da Ogrska pridruži nemško-ogrski gospodarski zvezi in pomagala pri formiranju ekonomske zveze v centralni Evropi, "v kateri bo neodvisna močna Ogrska tvorila val." Glavni namen take zveze bi bil odprava angleškega francoskega vpliva v centralni Evropi.

Nemško-ogrski ekonomska zveza zadovoljivo napreduje, poročajo nemški uradni organi. Ti izražajo upanje, da Ogrska pridruži nemško-ogrski gospodarski zvezi in pomagala pri formiranju ekonomske zveze v centralni Evropi, "v kateri bo neodvisna močna Ogrska tvorila val." Glavni namen take zveze bi bil odprava angleškega francoskega vpliva v centralni Evropi.

Nemško-ogrski ekonomska zveza zadovoljivo napreduje, poročajo nemški uradni organi. Ti izražajo upanje, da Ogrska pridruži nemško-ogrski gospodarski zvezi in pomagala pri formiranju ekonomske zveze v centralni Evropi, "v kateri bo neodvisna močna Ogrska tvorila val." Glavni namen take zveze bi bil odprava angleškega francoskega vpliva v centralni Evropi.

Nemško-ogrski ekonomska zveza zadovoljivo napreduje, poročajo nemški uradni organi. Ti izražajo upanje, da Ogrska pridruži nemško-ogrski gospodarski zvezi in pomagala pri formiranju ekonomske zveze v centralni Evropi, "v kateri bo neodvisna močna Ogrska tvorila val." Glavni namen take zveze bi bil odprava angleškega francoskega vpliva v centralni Evropi.

Nemško-ogrski ekonomska zveza zadovoljivo napreduje, poročajo nemški uradni organi. Ti izražajo upanje, da Ogrska pridruži nemško-ogrski gospodarski zvezi in pomagala pri formiranju ekonomske zveze v centralni Evropi, "v kateri bo neodvisna močna Ogrska tvorila val." Glavni namen take zveze bi bil odprava angleškega francoskega vpliva v centralni Evropi.

Nemško-ogrski ekonomska zveza zadovoljivo napreduje, poročajo nemški uradni organi. Ti izražajo upanje, da Ogrska pridruži nemško-ogrski gospodarski zvezi in pomagala pri formiranju ekonomske zveze v centralni Evropi, "v kateri bo neodvisna močna Ogrska tvorila val." Glavni namen take zveze bi bil odprava angleškega francoskega vpliva v centralni Evropi.

Nemško-ogrski ekonomska zveza zadovoljivo napreduje, poročajo nemški uradni organi. Ti izražajo upanje, da Ogrska pridruži nemško-ogrski gospodarski zvezi in pomagala pri formiranju ekonomske zveze v centralni Evropi, "v kateri bo neodvisna močna Ogrska tvorila val." Glavni namen take zveze bi bil odprava angleškega francoskega vpliva v centralni Evropi.

Nemško-ogrski ekonomska zveza zadovoljivo napreduje, poročajo nemški uradni organi. Ti izražajo upanje, da Ogrska pridruži nemško-ogrski gospodarski zvezi in pomagala pri formiranju ekonomske zveze v centralni Evropi, "v kateri bo neodvisna močna Ogrska tvorila val." Glavni namen take zveze bi bil odprava angleškega francoskega vpliva v centralni Evropi.

Nemško-ogrski ekonomska zveza zadovoljivo napreduje, poročajo nemški uradni organi. Ti izražajo upanje, da Ogrska pridruži nemško-ogrski gospodarski zvezi in pomagala pri formiranju ekonomske zveze v centralni Evropi, "v kateri bo neodvisna močna Ogrska tvorila val." Glavni namen take zveze bi bil odprava angleškega francoskega vpliva v centralni Evropi.

Nemško-ogrski ekonomska zveza zadovoljivo napreduje, poročajo nemški uradni organi. Ti izražajo upanje, da Ogrska pridruži nemško-ogrski gospodarski zvezi in pomagala pri formiranju ekonomske zveze v centralni Evropi, "v kateri bo neodvisna močna Ogrska tvorila val." Glavni namen take zveze bi bil odprava angleškega francoskega vpliva v centralni Evropi.

Nemško-ogrski ekonomska zveza zadovoljivo napreduje, poročajo nemški uradni organi. Ti izražajo upanje, da Ogrska pridruži nemško-ogrski gospodarski zvezi in pomagala pri formiranju ekonomske zveze v centralni Evropi, "v kateri bo neodvisna močna Ogrska tvorila val." Glavni namen take zveze bi bil odprava angleškega francoskega vpliva v centralni Evropi.

Nemško-ogrski ekonomska zveza zadovoljivo napreduje, poročajo nemški uradni organi. Ti izražajo upanje, da Ogrska pridruži nemško-ogrski gospodarski zvezi in pomagala pri formiranju ekonomske zveze v centralni Evropi, "v kateri bo neodvisna močna Ogrska tvorila val." Glavni namen take zveze bi bil odprava angleškega francoskega vpliva v centralni Evropi.

Vlada afriške države se obotavlja

Noče obljubiti sodelovanja z Anglijo v vojni

London, 27. avg. — Zbornica južnoafriške Unije je bila informirana, da si vlada te države pridruži pravico svobodne akcije v slučaju, da se Velika Britanija zaplete v vojno. Po poročilu, ki je dospelo v London iz Cape Towna, glavnega mesta afriške države, je general Jan S. Smuts, justični minister, izjavil, da bo Unija pomagala Veliki Britaniji le v slučaju invazije. To izjavo je podprl tudi ministrski predsednik J. B. Hertzog.

"Naša vlada se kot vlada ne more obvezati glede nobene stvari v naprej," je rekel Smuts. "Kadar bo prišel čas za akcijo, bo ljudstvo odločevalo. Ono bo odločilo tako kot se mu bo zdelo prav in prevzelo odgovornost."

Zbornica južnoafriške Unije je podprla Hertzogovo deklaracijo, da država ne bo imela uradne himne, dokler ne bo prišlo do sporazuma z Anglijo, kakšna naj bo himna. Kontroverza glede tega vprašanja se je pričela v zadnjem februarju med angleškimi in burškimi elementi. Slednji so se borili dve leti proti angleški nadvladi ob pričetku dvajsetega stoletja.

Ob otvoritvi parlamenta afriške Unije v zadnjem februarju je godba igrala svojo narodno himno, ne angleške, ki se pričeneja z besedami: "Bog ohrani kralja."

Angleški urad za kolonije v Londonu je tarča ostre kritike. Nekateri zahtevajo odpravo tega urada, ker jih redno ne obvešča o dogodkih v kolonijah. Namesto tega priporočajo direktno komunikacijo zveze med angleškim zunanjim uradom in kolonijami.

Stavka zajela trgovine v San Franciscu

San Francisco, Cal., 27. avg. — Zaradi stavke skladiščnih delavcev, ki jo je oklical unija CIO, je moralo več trgovin zapreti vrata. Znamenja kažejo, da se bo stavka, v kateri je zdaj prizadetih okrog 3000 delavcev, raztegnila na druge trgovine.

Angleški vojaki uničujejo arabske hiše

Jeruzalem, 27. avg. — Angleške čete so pograle več hiš v zrak z dinamitom, da se maščujejo nad arabskimi teroristi, ki so ubili pomožnega angleškega komisarja W. S. Moffetta. Trije arabski teroristi, ki so bili osumljeni umora, so bili ustreljeni v vojaškem taborišču v Jeninu.

male antante, ki se je vršila na Bledu, Slovenija. Ta se je med drugim izrekla za odpravo restrikcij trianonske pogodbe, ki je prepovedovala Ogrski oborožitev. Reprezentanti male antante v oboroževanju, poleg tega pa so naznanili, da bodo sklenili nenapadalni pakt z ogrsko vlado. Zadevni sporazum je bil dosežen po podhodu admirala Horthyja, regenta Ogrske, v Nemčijo.

Japonska cenzura izzvala protest

Angleška časopisna agentura prizadeta

Sanghaj, 27. avg. — Anglija je naslovila oster protest Japonski proti cenzuri vesti, ki jih pošilja angleška časopisna agentura Reuters. Protest je vložil pri japonskem poslaniku na Kitajskem Archibald Kerr, angleški poslanik v Hankovu.

Protest je posledica cenzuriranja poročila o obstreljevanju kitajsko-angleškega transporta po japonskih letalih, ki je bilo poslano iz Hongkonga, angleške kolonije, v London. Poslanik pravi v protestu, da Anglija ne priznava Japonski pravice cenzurirati vesti, ki so naslovljene angleškim državljanom.

Japonske avtoritete doslej še niso odgovorile na protest ameriške vlade proti cenzuri pism Američanov, ki bivajo v Sanghaju. Neki japonski uradnik je dejal, da cenzura ne bo preključena zaradi protestov. Japonska si pridržuje vse pravice v tem oziru.

Hitlerjev poziv Franciji in Angliji

Poravnata naj konflikt med češko vlado in nacijo

LONDON, 28. avg. — Angleški zunanji urad je pohvalil pomirjevalno stališče češkoslovaške vlade v pogajanjih s predstavnikoma sudetskimi Nemci. Zunanji urad je pohvalil tudi Velika Britanija. Obrambni minister je dal razumeti Hitlerju, da bo Anglija branila neodvisnost Češkoslovaške, ako bo potrebno.

Berlin, 27. avg. — Diktator Hitler je sinoči pozval Francijo in Anglijo, naj se potrudita, da bo konflikt med sudetskimi Nemci in češkoslovaško vlado takoj končan. London in Pariz morata prisiliti Prago, da bo pristala na vse zahteve nacijske stranke. Glavna zahteva je, da mora tri milijone Nemcev, ki živijo v Češkoslovaški, dobiti avtonomijo.

Nacijske avtoritete, ki so potrdile, da je Hitler poslal noto francoski in angleški vladi, niso hotele povedati, ali je bil sličen poziv naslovljen ameriški vladi. V svojem pozivu Franciji in Angliji Hitler naglašal, da bi se rad izognil rabi oborožene sile, da prisili Prago na kolena. Nekateri vidijo v tej izjavi pretirno, da je ideja blokiranja Češkoslovaške dobila ugoden odmev v Varšavi in Budimpešti in morda tudi v Belgradu in Bukarešti. Nacijski uradniki, ki so nedavno izjavili, da je še možnost sporazuma med češko vlado in sudetskimi Nemci, zdaj trdijo, da je situacija kritična.

V Berlinu krožijo poročila, da je admiral Horthy, ogrski regent, ki se mu v Nemčiji, izjavil, da bo Ogrska sklenila nenapadalni pakt z Jugoslavijo in Rumunijo, poleg tega pa bo zahteval avtonomijo za Madžarsko v Češkoslovaški. To pomeni, da nacijska diplomacija še ni odnehala v naporih, da zlomi malo antanto, ki jo tvorijo Jugoslovanci, Češkoslovanci in Rumunji. Iz Belgrada je bilo že prišlo zagotovilo, da se bo Jugoslavija postavila na stran Nemčije in Italije in pustila Češkoslovaško, svojo zaveznico, na cedilu.

plomatične odnose, je Roosevelt močnejši, toda državni tajnik je v svojih izjavah poudarjal, da zaveza lastnine ni razlastitev, temveč konfiskacija in da so vsi izgovori, s katerimi je hotela mehiška vlada opravičiti akcijo, piskavi.

plomatične odnose, je Roosevelt močnejši, toda državni tajnik je v svojih izjavah poudarjal, da zaveza lastnine ni razlastitev, temveč konfiskacija in da so vsi izgovori, s katerimi je hotela mehiška vlada opravičiti akcijo, piskavi.

LEWIS POSEGEL V FRAKCIJSKI BOJ AVTNE UNIJE

Mirovni pogoji predloženi eksekutivnemu odboru

PRETEP NA SHODU UNIJE

Washington, D. C., 27. avg. — John L. Lewis, predsednik rudarske unije UMWA in načelnik Odbora za industrijsko organizacijo, je naznanil, da je Homer Martin, predsednik unije združenih avtnih delavcev, sprejel Lewisovo priporočilo glede poravnave notranjega konflikta v avtni uniji.

Lewis se že dolgo trudi, da odpravi frakcijski boj. Zdaj pravi, da je tudi opozicija, ki jo tvorijo izključeni člani eksekutivnega odbora avtne unije, sprejela njegove pogoje. Opozicijo tvorijo trije izključeni podpredsedniki avtne unije — Richard T. Frankenstein, Ed Hall in Wyndham Mortimer. Pogoji določajo ne samo, da izključeni podpredsedniki dobijo nazaj stare pozicije, temveč tudi George Ades, bivši tajnik-blagajnik, in Walter Wells, ki ga je Martin suspendiral kot podpredsednika unije. Pogoji so:

Status quo, ki je bil postavljen po zadnji konvenciji avtne unije, mora biti vzpostavljen. Dogovor, ki je bil sklenjen po zaključku konvencije med člani eksekutive, mora biti v veljavi do prihodnje konvencije. Val člani eksekutive naj se držijo programa, ki je bil osvojen na seji eksekutivnega odbora v zadnjem maju. Do prihodnje konvencije ne smejo uradniki in reprezentante unije sklicevati masnih shodov in razpravljati o zadevah in vprašanjih, ki spadajo v področje konvencije. Vsi problemi spornega značaja, ki se pojavijo, morajo biti predloženi članom eksekutivnega odbora za industrijsko organizacijo.

Flint, Mich., 27. avg. — Na shodu avtne unije, ki je bil sklican v Flintu in na katerem je govoril Homer Martin, je prišlo do pretepa med Martinovimi pristaji in nasprotniki. Slednji so zapretili, da bodo pogladi Martina, ki je prišel po konferenci z Johnom L. Lewisom iz Washingtona v Flint, izgnali iz mesta. V akcijo je posegla policija, ki je kmalu naredila mir. Več oseb je bilo ranjenih v pretepu, toda nihče ni bil aretiran.

Lindbergh premika stil ruskega policajca

Pariški list poroča o dogodku

Pariz, 27. avg. — Poročilo pariškemu listu Soir iz Rige, odkoder je prišlo že veliko število lažljivih vesti o dogodkih v Sovjetski uniji, pravi, da je polkovnik Charles A. Lindbergh, sloviti ameriški letalec, zbil na tla nekega ruskega policijskega inšpektorja, ki mu je bil vedno za petami, odkar se nahaja na obisku v Moskvi.

Poročilo omenja, da je bil Lindbergh nejevoljen, ker mu je inšpektor sledil, kamor se je obrnil. Zahteval je pojasnila, toda inšpektor je molčal, nakar ga je Lindbergh dobro premlatil. Naslednji dan je načelnik ruske tajne policije telefoniral ameriškem poslaniku in mu pojasnil, da je bil inšpektorjeva naloga, protikirati letalca, ne pa zasledovanje njegovih korakov. Komentar policijskega načelnika je bil, "da je inšpektor spoznal, da je Lindbergh prav tako izurjen boksač kot letalec."

Zadnje vesti

LONDON. — Nevarnost vojne v Evropi se je povečala, ko je angleška vlada posvarila Nemčijo, da bo podpirala Češkoslovaško. Javnost napeto pričakuje Hitlerjevega odgovora.

PRAGA. — Predsednik angleške neuradne komisije Runciman konferiral z voditeljem sudetskimi Nemci, da pospeši pogajanja glede sklenitve kompromisa s češko vlado.

BERLIN. — Katoliški škofje obdolžili nacijsko vlado, da hoče uničiti katoliško cerkev v Nemčiji.

HENDAYE. — Španske vlade čete pretrgale železniško avto in ustavile fašistično ofenzivo v južnoparizni Španiji.

MILWAUKEE. — Avtne unije v Wisconsinu, Illinoisu in Minnesoti obdolžile Lewisa, da ogroža avtonomijo unije.

Izbruh revolte v fašistični Španiji

Polom uporniške ofenzive na vzhodu

Pariz, 27. avg. — Sem despetle poročila govori o izbruhu resne revolte v notranjosti fašistične Španije. Ta poročila so že prej prejeli diplomatje zunanjih držav v Saint Jean de Luzu, Francija, a so jih fašistične avtoritete zanikale. Neka vest se je glasila, da so rebeli ustrelili fašističnega guvernerja v San Sebastianu.

O značaju revolte še ni dosti znano, ker je meja zaprta. Ve se le, da Španci v armadi generala Franca sovražijo Italijane, Francoske zaveznike v civilni vojni. Veliko sovražstvo je tudi med monarhističnimi katoliškimi elementi in močno organizacijo "falangistov", med katerimi imajo nacijske ideje mnogo pristaev.

Iz zanesljivega vira je prišla vest, da je bilo v Bilbaoju ustreljenih petnajst voditeljev rebelov, veliko število pa aretiranih. Med slednjimi sta dva voditelja "falangistov". Obtožena sta bila, da sta skovala zaroto proti generalu Francu.

Vest o revolti je prišla istočasno kot poročilo, da je fašistična straža streljala na avtomobil, v katerem sta se vozila italijanski poslanik in njegova žena. Straža je streljala, ko sta se vračala z dežele v San Sebastian. Krogle so delno razbile avtomobil in žena poslanika je bila ranjena.

(Španske fašistične avtoritete v Burgosu so zanikale poročilo, da je bila žena italijanskega poslanika ranjena.)

Hendaye, Francija, 27. avg. — Fašistična ofenziva na fronti ob reki Ebro v vzhodni Španiji je bila ustavljena na vsej črti. Napadi na lojalistične pozicije v hribih pri Corberi in Gandesa-Moru so bili odbiti in fašisti so bili vrženi nazaj z velikimi izgubami.

Mirovna pogajanja med ADF in CIO

Akcija mora priti z Lewisove strani

Atlantic City, N. J., 27. avg. — William Green, predsednik Ameriške delavske federacije, je sinoči izjavil, da so bili podzviti novi koraki glede obnovitve mirovnih pogajanj z Odborom za industrijsko organizacijo.

Green je dejal, da se je po večerajnji seji eksekutivnega sveta ADF ognasi pri njem poseben odbor krojaške unije International Ladies Garment Workers z namenom, da sliči njegove sugestije, kako naj bi se mirovna pogajanja med Ameriško delavsko federacijo in

ZASTOJ V POGAJANJH MED ČEHI IN NEMCI

Angleški vladni krogi vznemirjeni

ODPOR NACIJSKIH VODITELJEV

Praga, 27. avg. — Češkoslovaška vlada bo napela vse sile, da zlomi zastoj v pogajanjih med njo in reprezentanti sudetskimi Nemci (nacij). To bo storila, dasi je uverjena, da bo morala nekaj žrtvovati v interesu pomirjenja, da odpravi vzroke, ki ogrožajo obstoj države.

Zadevni zaključek je bil sprejet na seji kabineta, kateri je predsedoval Edvard Beneš, predsednik Češkoslovaške. Pogoj, ki bodo predloženi pristašem Konrada Henleina, voditelja nacijske stranke, kakor tudi predstavnikom ogrske in poljske manjšine, vključujejo več koncesij. Zaključek je bil dosežen po dolgem obotavljanju in kontroverzi, v kateri so zapletene tri stranke — vlada, sudetski Nemci in lord Runciman, načelnik angleške neuradne komisije, ki je prišla v Prago, da posreduje v konfliktu. Slednji še ne vidi možnosti poravnave konflikta na način, ki bi zadovoljil vse prizadete stranke.

Delegacija sudetskimi Nemci vtraja na svojem stališču in se noče podati. Vlada še vedno upa, da bo s posredovanjem angleške komisije našla rešitev. Runciman je uverjen, da bodo naciji vtrajali pri svoji glavnih zahtevah, ki je, da morajo sudetski Nemci dobiti teritorialno avtonomijo v eni ali v drugi obliki.

Kakor vse kaže, je premier Milan Hodža dobil oporo pri izvajanju svoje pomirjevalne politike pri političnih strankah in tako utihnil "vojno stranko", ki je reprezentirana v vladi. Ta je proti velikim koncesijam sudetskimi Nemci, ki vidijo v Hitlerju svojega zaščitnika.

London, 27. avg. — Zastoj v pogajanjih med češko vlado in sudetskimi Nemci ogroža mirovno politiko Chamberlainove vlade. Anglija je vznemirjena, ker se ti ne morejo zediniti glede metod pri reševanju spornih vprašanj preko posredovanja lorda Runcimana. Član angleške komisije, F. A. Ashton-Gwatkin, je v naglici odpotoval iz Prage v London, da se posvetuje z premierjem in zunanjim ministrom Halifaxom. Ako Runciman ne bo uspel v svojih naporih, bo prestiz Chamberlainove vlade dobil nadaljno brcu.

Brzovlak drvel brez strojevodje in kurjača

Dayton, O., 27. avg. — Brzovlak, na katerem se je vozilo več sto potnikov, je drvel 60 milj na uro skozi obljude kraje brez vodstva. Oba strojevodja in kurjač, sta bila žrtvi eksplozije, ko sta bila na lokomotivi. Vlak je drvel več milj, ne da bi potniki opazili, kaj se je pripetilo. Ustavil se je šele na nekem ovinku, ko je zmanjkalo pare. Eksplozija, ki je ubila strojevodjo in kurjača, se je pripetila v bližini Selme, O.

Odborom za industrijsko organizacijo, ki so bila pretrgana v zadnjem decembru, obnovila. "Članom odbora sem povedal," je rekel Green, "naj gredo v Washington, kjer naj se posvetujejo z Lewisom in drugim voditelji CIO o tej zadevi. Akcija mora priti z njihove, ne z naše strani."

David Dubinsky, predsednik ILGW, je potem posetil Lewisa, toda dobil ni nobenega zagotovila, ali je on za obnovo pogajanj, ki naj bi likvidirala konflikt med ADF in CIO.

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT
GLASLO EN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE
PODPORNE JEDNOTE

Organ of and published by the Slovene National Benefit Society

Subscription rates: for the United States (except Chicago) and Canada \$2.00 per year, \$1.50 for 6 months; in Chicago and Europe \$3.00 per year, \$2.00 for 6 months; in Australia \$4.00 per year, \$2.50 for 6 months.

Advertising rates on agreement. Manuscripts of original work, fiction, drama, poetry, etc., will be returned to sender only when accompanied by self-addressed and stamped envelope.

Number 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100, 101, 102, 103, 104, 105, 106, 107, 108, 109, 110, 111, 112, 113, 114, 115, 116, 117, 118, 119, 120, 121, 122, 123, 124, 125, 126, 127, 128, 129, 130, 131, 132, 133, 134, 135, 136, 137, 138, 139, 140, 141, 142, 143, 144, 145, 146, 147, 148, 149, 150, 151, 152, 153, 154, 155, 156, 157, 158, 159, 160, 161, 162, 163, 164, 165, 166, 167, 168, 169, 170, 171, 172, 173, 174, 175, 176, 177, 178, 179, 180, 181, 182, 183, 184, 185, 186, 187, 188, 189, 190, 191, 192, 193, 194, 195, 196, 197, 198, 199, 200, 201, 202, 203, 204, 205, 206, 207, 208, 209, 210, 211, 212, 213, 214, 215, 216, 217, 218, 219, 220, 221, 222, 223, 224, 225, 226, 227, 228, 229, 230, 231, 232, 233, 234, 235, 236, 237, 238, 239, 240, 241, 242, 243, 244, 245, 246, 247, 248, 249, 250, 251, 252, 253, 254, 255, 256, 257, 258, 259, 260, 261, 262, 263, 264, 265, 266, 267, 268, 269, 270, 271, 272, 273, 274, 275, 276, 277, 278, 279, 280, 281, 282, 283, 284, 285, 286, 287, 288, 289, 290, 291, 292, 293, 294, 295, 296, 297, 298, 299, 300, 301, 302, 303, 304, 305, 306, 307, 308, 309, 310, 311, 312, 313, 314, 315, 316, 317, 318, 319, 320, 321, 322, 323, 324, 325, 326, 327, 328, 329, 330, 331, 332, 333, 334, 335, 336, 337, 338, 339, 340, 341, 342, 343, 344, 345, 346, 347, 348, 349, 350, 351, 352, 353, 354, 355, 356, 357, 358, 359, 360, 361, 362, 363, 364, 365, 366, 367, 368, 369, 370, 371, 372, 373, 374, 375, 376, 377, 378, 379, 380, 381, 382, 383, 384, 385, 386, 387, 388, 389, 390, 391, 392, 393, 394, 395, 396, 397, 398, 399, 400, 401, 402, 403, 404, 405, 406, 407, 408, 409, 410, 411, 412, 413, 414, 415, 416, 417, 418, 419, 420, 421, 422, 423, 424, 425, 426, 427, 428, 429, 430, 431, 432, 433, 434, 435, 436, 437, 438, 439, 440, 441, 442, 443, 444, 445, 446, 447, 448, 449, 450, 451, 452, 453, 454, 455, 456, 457, 458, 459, 460, 461, 462, 463, 464, 465, 466, 467, 468, 469, 470, 471, 472, 473, 474, 475, 476, 477, 478, 479, 480, 481, 482, 483, 484, 485, 486, 487, 488, 489, 490, 491, 492, 493, 494, 495, 496, 497, 498, 499, 500, 501, 502, 503, 504, 505, 506, 507, 508, 509, 510, 511, 512, 513, 514, 515, 516, 517, 518, 519, 520, 521, 522, 523, 524, 525, 526, 527, 528, 529, 530, 531, 532, 533, 534, 535, 536, 537, 538, 539, 540, 541, 542, 543, 544, 545, 546, 547, 548, 549, 550, 551, 552, 553, 554, 555, 556, 557, 558, 559, 560, 561, 562, 563, 564, 565, 566, 567, 568, 569, 570, 571, 572, 573, 574, 575, 576, 577, 578, 579, 580, 581, 582, 583, 584, 585, 586, 587, 588, 589, 590, 591, 592, 593, 594, 595, 596, 597, 598, 599, 600, 601, 602, 603, 604, 605, 606, 607, 608, 609, 610, 611, 612, 613, 614, 615, 616, 617, 618, 619, 620, 621, 622, 623, 624, 625, 626, 627, 628, 629, 630, 631, 632, 633, 634, 635, 636, 637, 638, 639, 640, 641, 642, 643, 644, 645, 646, 647, 648, 649, 650, 651, 652, 653, 654, 655, 656, 657, 658, 659, 660, 661, 662, 663, 664, 665, 666, 667, 668, 669, 670, 671, 672, 673, 674, 675, 676, 677, 678, 679, 680, 681, 682, 683, 684, 685, 686, 687, 688, 689, 690, 691, 692, 693, 694, 695, 696, 697, 698, 699, 700, 701, 702, 703, 704, 705, 706, 707, 708, 709, 710, 711, 712, 713, 714, 715, 716, 717, 718, 719, 720, 721, 722, 723, 724, 725, 726, 727, 728, 729, 730, 731, 732, 733, 734, 735, 736, 737, 738, 739, 740, 741, 742, 743, 744, 745, 746, 747, 748, 749, 750, 751, 752, 753, 754, 755, 756, 757, 758, 759, 760, 761, 762, 763, 764, 765, 766, 767, 768, 769, 770, 771, 772, 773, 774, 775, 776, 777, 778, 779, 780, 781, 782, 783, 784, 785, 786, 787, 788, 789, 790, 791, 792, 793, 794, 795, 796, 797, 798, 799, 800, 801, 802, 803, 804, 805, 806, 807, 808, 809, 810, 811, 812, 813, 814, 815, 816, 817, 818, 819, 820, 821, 822, 823, 824, 825, 826, 827, 828, 829, 830, 831, 832, 833, 834, 835, 836, 837, 838, 839, 840, 841, 842, 843, 844, 845, 846, 847, 848, 849, 850, 851, 852, 853, 854, 855, 856, 857, 858, 859, 860, 861, 862, 863, 864, 865, 866, 867, 868, 869, 870, 871, 872, 873, 874, 875, 876, 877, 878, 879, 880, 881, 882, 883, 884, 885, 886, 887, 888, 889, 890, 891, 892, 893, 894, 895, 896, 897, 898, 899, 900, 901, 902, 903, 904, 905, 906, 907, 908, 909, 910, 911, 912, 913, 914, 915, 916, 917, 918, 919, 920, 921, 922, 923, 924, 925, 926, 927, 928, 929, 930, 931, 932, 933, 934, 935, 936, 937, 938, 939, 940, 941, 942, 943, 944, 945, 946, 947, 948, 949, 950, 951, 952, 953, 954, 955, 956, 957, 958, 959, 960, 961, 962, 963, 964, 965, 966, 967, 968, 969, 970, 971, 972, 973, 974, 975, 976, 977, 978, 979, 980, 981, 982, 983, 984, 985, 986, 987, 988, 989, 990, 991, 992, 993, 994, 995, 996, 997, 998, 999, 1000.

Glasovi iz nasebin

Lepa beseda lepo mesto najde

Sharon, Pa. — Zelo me veseli, da sta se Jankovič in Hrvatini tako lepo pogovorila v Prosveti glede konvencije in mesta zborovanja. To je dokaz, da se iskreni napredni delavci lahko vsaj na lep način pogovorijo in izmenjajo svoje misli o raznih vprašanjih. Vsak naj svoje pove na dostojen način, kajti lepa beseda vselej lepo mesto najde. Želim, da bi ponehali tudi drugi spori, ki so zadnje mesece zavzemali v listih dokaj prostora, katere je povzročil urednik pittsburskega tednika.

Br. Vitkoviču priporočam in svetujem sedaj že tretjič, naj preneha s svojo propagando. On je spor začel in on naj ga tudi zaključí. Zaveda naj se, da 36 tisoč lojalnih članov se ne bo pokorilo njegovi propagandi. Jankovič in Hrvatini sta izmenjala svoja mnenja na lep in hvalevreden način. Svoje mnenje glede konvencije in njenega sedeža sem podal v mojem zadnjem dopisu in to drži, neglede kaj se je prej pisalo ali govorilo. Razume se, da po nasebinah človek ališ to in ono, govoriče o tem in onem, da članstvo želi, da se konvencija ne vrši v mestu, kjer izhaja Vitkovičev list itd. Jaz pa verjamem, da je naše pennsylvansko članstvo v veliki večini zavedno in razsodno dovolj, da je in bo ostalo zvesto načelom in principom enotnosti in njenega glasila, ne glede na razne govoriče, ki so in bodo brez pomena.

Z napadi na SNPJ in njene predstavnike ni še nihče uspel. Tako se je zgodilo tudi sedaj. Glavni cilj nas vseh mora biti, da vsi kot eden delujemo za napredek naše jednote in njenega lista. Vse drugo mora biti podrejeno temu dvema glavnima ciljema. Vsak ima lahko svoje mišljenje in prepričanje o raznih vprašanjih, zato pa ne sme biti povoda, da se bi napadali ne v listih in ne na sestankih. Pokažimo, da smo zreli možje in žene, da nas ne more z našega stališča razredne zavednosti in svobode premakniti nobena sapa, noben vihar, pa naj prihaja iz kateregakoli tabora, bodisi iz klerikalnega, frančiškanskega ali pa iz komunističnega. Mi moramo stati trdno, ker vemo, da delamo za dobro stvar: za delavsko gibanje in delavsko izobrazbo v smislu zaključkov jednote konvencije. Naša SNPJ je postala močna kljub vsem napadom in kljub vsem zunanjim sovražnikom zato, ker njeni temelji slonijo na trdni in zdravi podlagi. Zato ima danes nad 50 tisoč članov v obeh oddelkih. In vsi imamo enake pravice pod njenim okriljem, imamo pa tudi vsi enake dolžnosti. Njeno vodstvo je v dobrih rokah in članstvo vselej zna poskrbeti, da ostane v dobrih rokah, kajti SNPJ je bila ustanovljena na demokratični podlagi in to demokratično podlago si je ohranila in si jo bo ohranila tudi v bodoče. Njeno zavedno članstvo je vedno na straži, da tako ostane, obenem pa tudi vedno skuša, da se jednota še izboljšuje v vseh ozirih ter da napreduje in da se jača.

Nekateri člani radi vpijejo, kako naši glavni odborniki razmetavajo denar naše jednote. To pa delajo le zaslepljeni posamezniki, ker ne vedo, da je vse jednotino poslovanje odprta knjiga in da ima članstvo kontrolno nad jednoto, kajti jednota je demokratična ustanova. Naša jednota stalno napreduje na članstvu in premoženju, kakor je razvidno iz uradnih poročil v glasilu.

Pred leti, ko se je porodila ideja za ustanovitev zavetišča, sem bil med prvimi, ki sem plačal zadevne prispevke, misleč, da bom morda eden prvih, ki bom šel v zavetišče, ker nisem imel svojcev. Potem je zavetišče zaspalo in zaspal je tudi naš denar ali pa ga je odnesla voda v žape nabiralec. Polskali sem si ženo s petorico otrok in kupil sem si svoje lastno zavetišče, v katerem živim s svojo ženo, otroci pa so se poženili. Pomagal sem republikanskemu združenju začasa vojne in bil sem za združenje podpornih organizacij, ker sem videl potrebo in koristi vsega članstva. Imel sem pet društev, pa bi združenje prav prišlo, da se bi znižale obveznosti. Tako so mislili tudi drugi. Razmere so obrnile drugače in obveznosti so dokaj visoke. Mnogi izmed nas je bil potegjen z Zottijevim banko. Za nami so leta izkušenj, zato se ne damo kar tako blufati ne klerikalcem, ne patrom in ne komunistom. Naučili smo se marsikaj in to je pač nekaj vredno. Trezno presojanje raznih vprašanj in pojavov veliko šteje.

Anton Zidanšek, zastopnik.

Ne diši po parfumu!

Cleveland, Ohio. — Ko sem se nahajal prvi dan na seji gl. odbora SNPJ v Chicagu, sem bil opozorjen, da je neka b... iz Detroita pisala zoper mene dopis v našem metropolskem listu Enakopravnosti. Da se prepričam, ali je res to "dama", sem povohal dopis, če diši po parfumu ali po balzamu Loras Lee iz Hollywooda. Pa, oh, ta vonj! Dopis je dišal po "česnu", kot starokranjska klobasa. In v njem vse polno mojih osebnih nadlog, ki jih lastujem.

Pričenja, da sem mlečni patron, ker sem pohvalil krave in kravje mleko, ne da bi dopisnikarica pomislila, da preden je zagledala luč sveta, ki se imenuje zemlja, je sama ležala pod mlekom in takoj, ko je očel odprla, je pila mleko. (Pa še piši, da ga lomim.) Sicer pa naj ti bo povedano, da jaz ne pijem mnogo mleka, ker ga pri nas ni. Mi kupujemo nekaj, kar se imenuje mleko, ki pa je mešano z vodo. Tako pijačo jaz odklanjam. Razumeš?

Nato citira moj dopis iz Prosvete št. 150, ker je "naprejevec" dobil službo v državni Liqueur prodajalni in pravi, da je to moj "literarni bliser", ki se tepe z logiko. Ko sem to prečital, sem prišel do zaključka, da je to pisal možki, ki se hoče nad mano maščevati, dama je pa le podpisala tisti dopis. Kajti dopis kaže, da ga je pisal nekdo, ki je v stari domovini snedel slovnico, predno se je napotil v Ameriko, ni pa razumel pomena citiranja

Frank Purnell (levo) predsednik Youngstown Sheet & Tube Co., in A. J. Argetsinger, podpredsednik te kompanije.

In tako se je sam udaril z "logiko". On pravi: "Kaj naj pa vedno vzamemo na znanje? Da je možak dobil delo v Liqueur prodajalni in da prodaja žejnim ljudem pijačo—to vendar še ni nikak greh." Ne, to ni greh, greh pa je to, da je bil ta vaš ljubljene zastopnik Napreja in dopisnik Napreja, ki je priporočal Napreja kot antifašistični list. In ker sta Vitkovič in Napreja za "malo zlo" v državi Ohio, za governerskega kandidata Sawyerja, in ker je bil ta možak tudi za CIO in pri lokalni 45, Fisher Body, CIO, in ker je CIO za Sawyerja, je ta vaš možak skočil preko plotu k governerskemu kandidatu, ki je tudi demokrat kot Chas. Sawyer, toda je že sedaj guvernator. To je naš Martin Davey, ki je poslal milico nad jeklarske stavkarje in tako zlomil jeklarski štrajk! Da je dobil delo v Liqueur prodajalni, je moral obljubiti, da bo zvesto delal za Daveyja, volil zanj in ga podpiral v vseh ozirih; morda je tudi moral prisesti, da bo ravnal po vseh pravih stavkolomskih gubernerskega, da bo ponovno izvoljen in da bo ponovno pošiljal vojaštvo nad štrajkarje. To so politična dela, ki jih dobi le tisti delavec, ki liže pete politikarjem, kateri so na krmi.

In ta dama, ki je tisti dopis podpisala z imenom Frances Kappel iz Detroita, odobrava tako postopanje uskovov! Ona še celo smatra, da bi moral tudi Barbič tako storiti, ako bi bil brez službe. No, madam, not yet. Kajti podpisani ima še vedno nekaj principelnega v sebi. Vi lahko priporočate nadaljnje uskovovanje "naprejevec", ne bo pa tega storil prepričan socialist! Tako daleč se mu še niso skisali možgani, kot vi pripisujete. Zdi se mi pa, da je precej kislih brez jesa in v Detroitu, kajti čas je to pokazal in Naprej v Pittsburghu.

Nadalje primerja Cleveland Railway Co. kot kapitalistično podjetje z Daveyjevo politično administracijo, češ, da družba podpira Daveyja. Naj bo povedano, da je ta družba pod kontrolno mesta Clevelanda, župana in mestnih zastopnikov, ima pa tudi mnogo delničarjev, ki se razlikujejo v politiki. Dočim pa mi kot uslužbenci nimamo pri družbi drugega opravka kot opravljati svojo službo. Vse pri tožbe in zahteve gredo pa skozi unijo (Division 268, A. A. & St. E. Ry. M. C. & E.) katere glavni stan je v Detroitu, kakor je naše dopisovateljske dame.

Nadalje prinaša na površje mojo glavo in lasje ter pravi, da

jih ni dovolj. In vendar moram plačati za striženje las kot drugi po unijski lestvici 65 centov! Potem pa je videla mojo sliko v Prosveti. Well, ako me ima tako rada, ji pošljem še eno, ki bo lepša od one v Prosveti! "Karmeni" so mi darovali \$10 za kampanjo pred par leti, pa sem dal napraviti klisje. Prosveto to ni nič stalo, da boste brez skrbi.

Ko bo vse to prečitala, naj deno še enkrat pod glavo, da bo drugo jutro poznala, kdo je grešni kožel ali kdo ga je ustrelil. Ker mene silite k priznanju, kot detektiva Jagoda v sovjetski Rusiji, ne pozabite kaj so storili z njim: dobil je plačilo, ker je izsiljeval. Dobil ga je po Stalinsovem vzorcu. Jaz sem vsaj še malo "gentleman" in ne želim nič hudega visoki dami iz Detroita. Niti tega, kar ona omenja, da sem padel s porča. Taki padci niso prijetni in marsikateri, ki je padel, ni več vstal. Stirje zdravniški so mi dejali: "Ti si eden med pet tisoči, ki si ostal." To reš se vi kar nič ne brigajte za moje duševno razpoloženje. Ako nimate kaj bolj črnege v meni pokazati javnosti, s tem, kolikor sem silal, se niste prikupila metropolskom. Posnemala je Ameriško Domovino; oni so pri našli moj padec z verande menda dve leti skupaj, pa zato niso bili nič na profitu in jaz ne na zgubi.

Tudi vas zanimajo punce, ki sede na mojih kolenih! Well, te vedno premerim, kakšnega karakterja so! Ako bi bile vam podobne, bi jim ne dovolil sedeža! Drugič, ako bo še pisala dopis in bi bila rada sarkastična, naj se izogne osebnostim, ki nimajo nobenega opravka s politiko. Ta vaš "naprejevec" je storil političen greh, kot tudi greh organiziranega delavca, ker je dezertiral iz delavskih vrst. In nobena "žajfa" tega ne opere! Niti Vitkovičev Naprej! Naprejevci ostanejo ČRNI! Františka, ali boš ostala v njihovih vrstah — saj jasta? Priporočam ti, da ne lajš več "česna" v svoje klobase!

Frank Barbič, 53.

Razmere se izboljšujejo

Barton, O. — Po dolgi, neprosto voljni in brezplačni počitnični se končno začeli rudniki črnege demanta polagoma malo bolje obravnavati. To velja samo za Barton, Blaine in Neffs, kakor sem silil pa malo bolje obravnavajo tudi rudniki v bližini Elmi Grova, W. Va., nihče pa ne ve kako dolgo bo to trajalo, ali bo šlo na boljše ali na slabše. Kajti baroni premoga in jekla, kadar nimajo dovolj naročil, enostavno ustavijo obrat, delavce pa poženejo na cesto, pa naj vam Bog pomaga, saj oni (baroni) so dobro preskrbljeni, kadar nas pa bodo "nucali", nas bodo pa spet poklicali.

V starem kraju v šolskih knjigah sem čital, da je človek gospodar na zemlji. Sedaj pa vidim, da ni res tako. V resnici so gospodarji na zemlji razni vladarji in diktatorji ter peščica mogotcev. Diktatorji so hlapi kapitalizma. Po njihovem mnenju je delavec kot majhna živalica ali pes, ki se mu vrže kost in nekaj ostankov. Ako se bi delavec zavedal svoje moči, bi lahko kmalu napravil konec tem parazitom in diktatorjem v industriji in vladavini. Treba je samo združenja vseh delavcev po vsem svetu, potem šele bi človek postal gospodar na svetu, kar upam, da se bo tudi uresničilo.

Nekaj bi pa kmalu pozabil omeniti. Tukajšnja znana glasila (Dolje na 3. strani.)

Začetki človeškega rodu

O novih najdbah ostankov pekingskega človeka smo že poročali. O njih je poročal prof. Franz Weidenreich, ki deluje sedaj v Pekingu, na kodanjskem mednarodnem zborovanju antropologov in etnologov. Prof. Weidenreich je v začetku svojega predavanja ugotovil, niti arheologija niti geologija ne dajeta trebnih pojasnil o začetkih človeškega razvoja. Samo primerjava anatomija omogoča, sovno točno razvrstitve predzgodovinskih razvojnih stopenj.

Najprimitivnejši med doslej odkritimi ljudmi, da je sloviti "sinantropus pekingensis" pekingški pračlovek. Njegova primitivnost dokazana po ustroju njegovega zobovja in banje, kar kaže še vse za šimpanza in g. značilne mere. Možgani pekingskega človeka so obsegali približno 1000 kubičnih centimetrov, bili so torej prilično za tretjino manjši od današnjih povprečnih človeških možganov. Na približno isti razvojni stopnji je stal kanthropus, ki so ga našli na Javi. Neandertalskega človeka, katerega lobanje so našli takisto v Evropi, kakor v Rodeziji in na Javi, je trdili v več skupini. Rodezijski in javanski neandertalske razlikujeta precej od evropskega Evropskega neandertalske vrste je treba deliti v dve skupini, v ehrondorfsko in v spysko, med katerih je bila druga bolj razvita. Sinthropus in pitekanthropus sta bili po Weidenreichu "predčloveka", med tem ko obsegajo druge skupine že "primitivne ljudi".

Domnevo, da je nastalo človeštvo na časi no in prostorno omejeni točki, je predtelj označil za zmotno. Po njegovih ugotovah so v Evropi, Vzhodni Afriki in Mali Aziji ljudje že v poznani terciarni dobi in ledno dobo. Dosedanje najdbe ne dokazujejo, da bi bil neke določen kraj, kjer se je izprvi prehod iz opicam podobnega tipa do človeka. Fosilnega materiala za takšno mnenje ni in tudi živeče človeške opice se s jimi znaki le malo skladajo s teorijo o enemu evolucijskem središču. Po današnjih zlatih se je treba sprijazniti z mislijo, se je pračloveštvo razvilo v najmanj štirih različnih. Vzhodna ali Južna Afrika sta bili hodišče za zamorsko pleme, Severna Kitaj je bila zibelka severnih Mongolov, na S. skih otokih pa so se razvili Avstranci in Melanzijski.

Kar se tiče evolucijskega centra za evskega človeka, je treba po odkritju Arth. Keitna in McCowna domnevati, da je bil tek evropskega plemena v paleolitiki na gori Karmelu v Palestini. (Ta domneva utegnejo predniki Aristeve izvirati iz Palestine, je vplivala na prijetne nemške raziskave tako, da so pri teh izjavljanih demonstracijah zapustili dvorano.) Na koncu je prof. Weidenreich kot svoje osebno naziranje iz domnevo, da so bivala v dobi pred nastankom evolucijskih središč, na zemlji precej komerno razdeljena polčloveška bitja, ki niso bila prestopila ločilne črte iz opičjega dija.

Splošna razvojna tendenca je bila enakost, krajevni zemljepisni in podnebni dejavniki pa so povzročili nastanek plemenskih lik. Te razlike, ki temeljujejo torej v pradi, nasplošno torej enake teoriji o enem izhodišču človeške razvojne zgodovine kakor tudi domnevi, da se je plemenska ločitev izvršila šele v novjšem času. Seveda pa je treba biti na jasnem glede tega, da je bilo po razvoju med raznimi vejami iste družbe različen. Razlike, ki so tako nastale iz njih označujejo po mnenju prof. Weidenreicha neupravičeno za rasne razlike, so nastale iz klimatičnih in drugih krajevnih činiteljnih.

Najstarejše človeške kulture v Indiji

Raziskovalec Azije prof. H. de Terra je v doli odkril kulture iz stare kamene dobe, nedvomno med najstarejšimi na zemlji.

Profesor de Terra je prepotoval predvsem ledeni dobi zaledenelo ozemlje kašmirske line in visoko planoto Potan kakor tudi zaledenelo ozemlje v Birmi, kjer je mogel ugotoviti štiri zaledenitve Himalaje. V severni Indiji je našel v plasteh druge kamene dobe obdelane nabijalnike iz kremenca, spadata med najstarejše človeško orodje. Birmi se mu je posrečilo odkriti novo srednjo kulture nabijalnikov iz zgradne stare kamene dobe. Orodje je iz okremenelega lesa. Kameno orodje teh zgodnjih človeških kultur ni nič podobno orodju prve stare kamene dobe Evrope. V gornjih naplavinah ledene dobe Indiji najdeno orodje pa je podobno obliki orodja, najdenega v zapadni Evropi, čeprav himalajskem pogorju niso rabili kremenca.

Pred dvajsetimi leti

(Iz Prosvete z dne 29. avgusta 1918)

Domache vesti. V Grossu, Kans., je umrl Cvetkovič, doma od Brezic in član SNPJ.

Delavske vesti. V vseh industrijah, ki so važne za vojno, so začeli omejevati delavce.

Svetovna vojna. Zavezniške armade se ne napredujejo na zapadni fronti.

Sovjetska Rusija. Rdeča garda v vzhodni biriji se umice pred zavezniškimi četami.

Ameriška "gangeška" kultura

Znani člankar Westbrook Pegler, ki včasih pove kakšno pametno, čeprav je reakcionarno usmerjen, je zadnje dni spet vzel italijanske fašiste na piko.

Predsednik Roosevelt je namreč s svojim govorom v Kanadi — v katerem je mimogrede omenil brutalnosti v nedemokratičnih (fašističnih) deželah — izzval nov val vitrioličnih napadov v Italiji in Nemčiji na Ameriko. Pegler notira napad, ki je izšel v fašističnem listu "Resta del Carlino" v Bologni in temu listu po svoje odgovarja.

Omenjeni italijanski list je pisal, da Amerika s svojimi brutalnimi gangeži in "gangeško" kulturo je zadnja dežela na svetu, ki more očistiti kakšno brutalnost Italiji, katera je imela za seboj 20 stoletij civilizacije, ko je Italijan odkril Ameriko, danes pa ima 25 stoletij civilizacije. Amerika je narod gangežev! Jezik za zobe, signor Roosevelt! —

Pegler priznava, da je

Vesti s Primorskega

Naslednik na Reki in v Trstu

V reški in tržaški pokrajini se modli prestolonaslednik Umberto. Kakor je objavila agencija "Stefani", je prišel kot inženir italijanske pešadije in nekaj dni prisostvoval vojnim obrednim čet pod Snežnikom. Na Reki, v Opatiji, Podgorici, Herpeljah, Klani, Postojani, Senožečah, Ubelskem, na Opatovcu, v Storjah in Trstu, kjer je spet ogledal razne fašistične ustanove in počitniške tabore, ter tabore fašističnih organizacij, so mu predložili svečane sprejeme. Počel je tudi tabore več pehotnih in topniških polkov. Njegovo inspekcijo potovanje je trajalo štiri dni.

Ob priliki pregleda vojaških enot se je pripetila huda avtomobilska nesreča. Nekaj vojaških tovornih avto se je na cesti med Dobropoljem in Harijami vrnili v globok obcestni jarek in pokopal pod sabo nekaj vojakov in podčastnika. Nekaj vojakov je bil pri ubit, dva druga sta podlegla poškodbam med vrnitvijo v bolnišnico. Prestolonaslednik, ki je bil tedaj tam v letni, je ponesrečenem prislo na pomoč in poskrbel, da so ranjenci nemudoma prepeženi v tržaško bolnišnico.

Pridelek sviloprejkinih kokonov na Goriškem

Pridelek sviloprejkinih kokonov bo, kakor poročajo goriški "Izvestja Agrario", letos nekoliko manjši, kakor je bilo splošno pričakovati. V furlanskem delu pokrajine, kjer se še vedno bavijo s to posebno panjo kmetijstva, vreme in drugi dejavniki v zadnjem času niso bile ugodne za razvoj sviloprejk. Vse kaže, da bo pridelek celotno nekoliko manjši, kakor bil pred tremi leti, ko je pridelala padla na 1.735 ton kokonov. Ljudje so tedaj podrli mnogo murv. Poleg tega so pa tudi cene in je vse kazalo na krizo goriškega sviloprejkarstva. Interveneri so morale krajske kmetijske oblasti, ki so v javnih skladiščih nastale sviloprejkini kokoni vidne cene. In res so se kmetje intenzivneje lotili dela.

Leto nato se je produkcija zmanjšala na 3200 ton blaga. Tokrat pa je spet nazadovala na 182 ton in za leto računajo, da bo še s 1.600 tonami prihodnje. Sprito te nove številke so oblasti prisiljene preskrbeti, da bodo kmetje vsaj pri ceni kokonov nadoknadili izgubo. Kakor kaže, je treba ves pridelek že letos za sviloprejkine kokone določiti ceno po 10 lir za 100 gramov. V primerjavi s cenami v preteklem letu je letošnja nekoliko višja. Vse kaže, da se kmetijski sviloprejkariji nadejajo, da bo prihodnje leto pridelek v prihodnjih letih spet dosegel svoje največje, kar bi bilo 2.400 do 2.500 ton.

Prave za Mussolinijev obisk v Trstu

Poročali smo že o intenzivnih pripravah fašističnih organizacij in ustanov ter tržaških mestnih oblasti za Mussolinijev obisk. Ministrskemu predsedniku

prilavljajo sprejem, kakršnega v Trstu ni bil deležen še noben državnik. Kakor smo že omenili, je tržaška mestna občina določila kredit 6 milijonov lir za okrasitev mesta in razne svečanosti ob priliki obiska.

Posamezne fašistične organizacije pa se vsaka na svoj način pripravljajo na ta obisk. Nekatere, kakor n. pr. fašistična ženska zveza, skušajo strniti svoje vrste, da bi ob priliki obiska pri skupnem nastopu vseh edinih stranke lahko s številom svojih aktivnih članov mogle pokazati na svojo moč. Fašistične ženske organizacije, ki so po svoji številni moči v primerjavi z moškimi društvi in odseki še precej zaostale, so v zadnjem času vobče znatno pospešile svojo aktivno za pridobitev novih članic. Nekaj uspehov so pri tem dosegle organizacije kmečkih žena. Sedaj je vodstvo tržaške zveze izrazilo priložnost in pričelo sprejeti preteklega tedna v Trstu zborovanje žena, ki se niso včlanjevale v fašistični ženski zvez. Pokrajinska poverjenica Carmela Rossi Timeus je imela, kakor poročajo listi, pred veliko množico govora, v katerem je ob zaključku naglasila, da bodo morale biti v poldrugem mesecu, ko pride Mussolini v Trst, vse žene in dekleta od 6. do 70. leta starosti vpisane v posamezne ženske organizacije, ker mora tudi ženski svet v Trstu pokazati, da je stodoletno fašističen. Ob zaključku zborovanja je prejela sleherni udeleženci prijavnico, ki jo bo morala v določenem roku izpolnjeno predložiti vodstvu zveze.

Dopolavorovske organizacije pa pripravljajo velik zlet svojih edinic iz vse dežele. Že sedaj so se v posameznih podeželskih krajih pričeli prirejati manjši zletih tednov, na katerih so se vršile posebne vaje za skupni nastop v Trstu. Tak manjši zlet je bil preteklo nedeljo v Sv. Vincenču. Na njem so sodelovala poleg domačega tudi društva iz Sv. Lovra Pazenatiškega, iz Rovinja, Barbana, Marčanov, Kurnice, Žminja, Kanfanara in drugih istrskih vasi. Poleg tekem z osli in vrečami so bili na programu tudi istrski narodni plesi in so morali udeleženci pri njih sodelovati v častljivih narodnih nošah.

Učiteljske premešitve

Listi so objavili odredbe šolskih skrbnikov, s katerimi so bile izvršene pred vsakim novim šolskim letom običajne premešitve in stalne namestitve učitelstva. Iz teh objav smo zbrali nekaj podatkov, ki se nanašajo na tržaško, goriško in puljsko pokrajino. Premestitve v reški pokrajini doslej še niso bile objavljene.

Skupno je bilo v omenjenih treh pokrajinah premeščenih 189 učiteljev in učiteljic, 67 pa jih je dobilo stalna službena mesta. Po raznih krajih v eni in isti pokrajini je bilo na novo razmeščenih 117, v druge pokrajine so premeštili 30, iz drugih v omenjene tri pokrajine pa 42 učiteljev in učiteljic. Na lastno prošnjo je bilo premeščenih v goriško in tržaški pokrajini 86, službeno pa 13 ljudi. 67 učiteljev in učiteljic, ki so bili v posamez-

nih krajih doslej nameščeni le začasno, so bili sedaj tam stalno nastavljeni. Sodeč po imenih vseh 266 prizadetih učiteljev in učiteljic, ki so bila objavljena v listih, je bilo med njimi 35 domaćinov.

DROBNE NOVICE

Pred goriškim sodiščem se je moral pretekle sredo zagovarjati 21letni Ludvik Godina iz Kostanjevca na Krasi. Obtožen je bil, ker se ni prijavil k naboru. Sodišče pa je upoštevalo razne olajševalne okoliščine in je bil Godina obsojen le pogojno na pol meseca zapora. — Prijavljena pa sta bila sodišču Konstantin Trpin in Karel Jarc iz St. Petra pri Gorici, ker sta po nekdanjih boljših nabirala granate, ne da bi imela za to predpisane dovoljenja ali pooblastila od nekakega koncesionarnega podjetja. Proces proti njima bo v kratkem.

Novi občinski svet v Postojni. Tržaški prefekt je imenoval novi občinski svet v Postojni, ker je funkcijnska doba dosedanjemu svetu potekla. Za svetnike so bili imenovani Paolo Garretti, Alfredo Fabrice, Enrico Pombi, Umberto Tuosto, Giovanni Villari in knez dr. Hugo Windischgrätz.

Kmetijski zavod v Poreču bo povečal. Pred nekaj meseci sta bili kmetijska nadaljevalna in tehniška šola v Poreču spreminjeni iz nižje na višjo kmetijsko srednjo šolo. Takoj nato so lokalne upravne in šolske oblasti pričele z akcijo za povečanje tega zavoda, ki ima tudi svoj lastni konvikt. Res je bil te dni z istrskim prefektom zares sklenjen sporazum, po katerem se bo poslopje zavoda znatno povečalo in preuredilo. Načrti so že gotovi in gradbena dela so bila proračunana na 1.5 milijona lir. Kakor listi sedaj poročajo, bodo morale to novo posojilo, za katerega bo jamčila pokrajinska uprava in katerega obresti bosta prevzeli ministrstvo za prosveto in javna dela, amortizirati skupno vse istrske občine. Za vsako amortizacijsko kvoto bodo morale prispevati sorazmerno nanje odpadajoče zneske.

Smrtina nesreča obmejnega miličnika. Na cesti od Črnega vrha proti Idriji se je pripetila pred dnevi huda avtomobilska nesreča. V neki lažji tovarni avto iz Furlanije, v katerem sta bila poleg voznika tudi dva obmejnega miličnika, se je zalezel tovorni avtomobilski vlak iz Ajdovščine ter ga skoraj popolnoma razdelal. Miličnik Josip Sangalli, star 36 let, je bil ubit, njegovi tovariši Fanutti pa lažje poškodovan. Sofer tovornega avtomobila je ostal nepoškodovan.

Velik požar v vipavski vojašnici. Kakor poročajo listi, je nastal pred dnevi v vojašnici obmejnih straž v Vipavi velik požar, ki je malone uničil vse veliko poslopje. Na pomoč so bili pozvani gasilci iz Ajdovščine, Vipave in Gorice. Pomagali pa so pri gašenju tudi večji oddelki vojaštva. Vzroki požara niso znani. Tudi škoda še niso ocenili. Zaradi požara sta se iz Gorice pripeljala v Vipavo poleg drugih tudi prefekt in okrajni fašistični tajnik.

V Lokvah na Trnovski planoti je napravila globok vtis nesreča 4-letnega otroka, ki mu je pri igri eksploziviral star naboj in mu prizadel smrten poškodbo. Njegov 14-letni brat Friderik Kofol je našel naboj nekaj dni prej v bližnjem gozdu. Mali Stanko si je nevarno "igrati" takoj pri svoji. Že vse zadnje dni se je

Glasovi iz naselbin

(Nadaljevanje s 2. strani)

bena šola, ki jo vodi rojak Viktor Lisjak, priredi piknik v nedeljo, dne 4. septembra, na Primoličevih prostorih v Colerainu, Ohio, R. 250, Cadiz Pike, blizu Barton rd. In ker bo vsekakor to zadnji piknik v tej sezoni, ste ujudno vabljene iz vseh bližnjih naselbin, da se še enkrat razveselite v prosti naravi. Odbor bo poskrbel, da bo obilo zabave in razvedrila ter postrežbe za vse: za male in velike, za lačne in žejne, za plesalce in neplesalce. Na svidenje!

Andrew Habe, odbornik.

Clevelandske in druge vesti

Cleveland, O. — Pred približno tremi tedni je večina angleškega časopisa objavila vest, da se bo delo odprlo, to je, da se bo pričelo a polno paro obratovati v tukajšnjih tavnah, zlasti pa v dveh glavnih ali največjih v tej okolici — v znani tovarni Fisher Body in v velikih delavnicah železnice New York Central, kjer večina obrata stoji že nad sedem mesecev. Tudi slovenski listi so pridno to ponovili. Par dni pozneje pa smo čitali notico, da vsled gotovih vzrokov se še ne bo pričelo z delom.

Tisti dve veliki tovarni in druge manjše so ostale še nadalje na prejšnji točki glede dela, ljudje pa čakajo in čakajo. Sedaj postoji upanje, da prično v teh tovarnah vsaj nekateri delati s 15. septembrom. Da se razumemo, je treba povedati, da tisti dve veliki tovarni vzdržujeta skoraj polovico collinwoodske nasebine v prometu ali zaslužku. Gotovo je še veliko drugih tovarov v okolici, ampak so majhne, nimajo tako velikega pomena. Torej tako zavajajo ljudi in delavce. Vzrok je ta, da nagajajo Rooseveltu in njegovi administraciji, drugi vzrok, ki je najbolj važen, je, da nagajajo tudi unijam.

Četudi malo pozno, želimo omeniti opus ture po zapadu br. Vidra, gl. tajnika SNPJ, ki ga je

z njo igral. Pretekli terek pa mu je naboj padel na tla tako, da se je razpočil. Otroka so z nevarnimi poškodbami v naglici prepežali v goriško bolnišnico, kjer pa je kmalu potem umrl.

Na Novem svetu pri Črnem vrhu se je smrtno ponesrečil 30 let stari Ivan Tomažič. S kolesom se je vračal proti domu. Sredi poti so se na kolesu zlomile vilice, tako da je mož treščil na tla in si ob kamnu prebil lobanjo. Že nekaj trenutkov pozneje je poškodb podlegel.

V Vrsniku nad Idrijo je udarila strela pretekle sredo ponoči sredi nevihte v kmečko hišo in ubila gospodinjjo 43 let staro Franjo Kavčičevo. Gospodinja je bila tedaj sama doma. Ostali člani družine so se šele kasneje vrnili z nekega izleta. Strela je razdeljala tudi dimnik in del stene v kuhinji. Nesreča je napravila na vasi globok vtis.

Smrten padec. V Zavratau pri Idriji so na posestvu Albrehta razkladali voz sena. Hlapec mu je z voza metal seno na pod, gospodar pa ga je prekladal po njem. Pri tem pa je nepričakovano stopil z novo v lij, izgubil ravnotežje in padel v leiv. Prebil si je lobanjo in dobil še druge hude notranje poškodbe. Umrl je doma, še preden so ga utegnili prepeljati v bolnišnico.

objavil v Prosveti, zakar mu gre priznanje. Z veseljem in užikom sem sledil njegovim nadaljevanjem opisa. Še bolj sem se zanimal za opis zato, ker sem pred leti tudi sam prepotoval tiste kraje, četudi večinoma z vlakom. Svoje delo je izvršil točno, kar mu je pomagala njegova žena, kakor sam omenja, sicer bi bilo nemogoče zabeležiti vse zanimivejše kraje in dogodke. Rečem, da je bil njegov opis natančen. Tudi jaz sem takrat, pred leti, opisal svoje potovanje, a nisem imel prilike, da bi dobil toliko podatkov, ker nisem potoval z avtom. On je imel priliko in svoje delo je natančno izvršil. Ameriški zapad nudi obilo zanimivosti, ki so vredne, da si jih človek ogleda. V gotovih slučajih je naš zapad bolj zanimiv kot pa stari kraj, ako človek nima tam svojih staršev ali svojcev. Tu je obilo zanimivosti, zraven pa avoboda, ki je v starem kraju dokaj omejena. Br. Vidru in ženi najlepša hvala za opis potovanja. Uverjen sem, da je bil ta obisk v korist SNPJ.

Ker sem že pri opisih in pri Prosveti, naj omenim, da se je v Prosveti roman Bratje Karamazovi (Dostojevski) pred poldrugim mesecem zaključil. Vlekle se je dolgo, kot dolga kača. To ne pravim samo jaz, ampak velika večina čitateljev. Sedaj izhaja druga povest, ki se imenuje Vesela pisarija (France Feržou) in se sedaj zaključuje. Čital sem jo in tako tudi moja žena ter drugi čitatelji, pa se je vsem mnogo bolj dopadla. Upam, da bo uredništvo Prosvete tudi v bodoče skrbelo za boljše in zanimivejše povesti. S tem seveda ne mislim, da bi list prinašal kakšen šund, ampak lahko razumljivo, poljudno in privlačno povesti.

Nekateri agitatorji Napreja in kričali stavk so ga pri primarnih volitvah tako salamsko in nerodno lomili, da je kar smrdelo, pa se sedaj vsa njihova struja nanje hudeje, zlasti na enega. To je V. W. Ta rojak je baje uposlen pri državnem delu, ki mu ga je dal sedanjji gospodar obiljake države Martin Davey. In je možakar tudi celo agitiral sanj. Njegovi pristaši naprejevalci, protifašisti in nekdanji komunisti so hudi tudi nanj. Oni so bili za drugega kandidata, ki je tudi demokrat, kakor Davey, ki pa je bil "manjše zlo", pa bodo spet razočarani nad njim, kajti on nima delavskega programa. Oni sedaj propagirajo nekakšno nestrankarsko ligo (NPL). Omenjeni rojak je avoječansko v svojem doplusu v E večkrat imenoval Prosvetnega urednika Molka za kričalca. Kdo je kričal sedaj? Res, ljudje, ne samo svet, se čudno in prečudno soteje.

Vreme in dnevi so še vedno vroči in pasji. Bolezni, operacij in nesreč ni koliko, smrt pa še tudi ni šla na sedež stavka. Je pač menda res, da se po velikih depresijah in brezdelju bolezni in operacije pomnožijo. Mnogo je kriva tudi preobila pijače, s katero se pa preprosti ljudje tolažijo. Prihodnji kaj več.

Anton Jankovič, 147,
zastopnik Prosvete.

S pota

Minilo je že več tednov, odkar sem zadnjič poročal v Prosveti. No, bil sem kot navadno — pri mojih jednotah. (Moje so vse, kar je slovenskih v podporo bednim, vdovam in sirotam.) Bil sem zelo vesel na 19. konvenciji prve slovenske podporne organizacije KSKJ na Evelethu, Minn. Vesel, pravim. Malo konvencij je bilo tako mirnih kot je bila ta. In na dan parade po mestu je prisostvovala večina društev ne glede na mišljenja ali opredeljenost, kaj so in kam spadajo. Pri tej paradi ostrova v paradi so bila tudi tri društva z nad 700 člani in članicami SNPJ. Ta društva niso le prejela občo pohvalo, temveč se jim je tudi določila zvečer 18. avg. za njihov vzorni nastop v paradi drugega nagrada, kar ni le v ponos omenjenim trem društvom, temveč tudi SNPJ!

Matija Pogorelec.

Prijatelje

Dve prijateljici se pogovarjata o tretji prijateljici, ki si je hotela vzeti življenje. "Pravijo, da se je zastrupila," meni prva. "Najbrže se je ugriznila v jezik," pravi suho druga.

Maršal Vasilij Bluecher, poveljnik sovjetske armade v Sibiriji.

Japonci se bližajo železniški progi

Kolera in druge nalezljive bolezni kosijo vojak

Sanghaj, 27. avg. — Japonske čete počasi prodirajo na obeh straneh reke Jangtse proti progam dveh železnic, ki se križata v Hankovu. To sta železnici Peking-Hankov na severu in Kanton-Hankov na jugu.

Kitajci priznavajo, da je japonska kolona 10.000 mož, ki operira na vzhodni strani Hankova, prodrla deset milj daleč in vkorakala v provinco Anhvej. Okupirala je več vasi v bližini Liauna, kjer se odpira pot v hribe. Liaun je oddaljen 50 milj od proge Peking-Hankov železnice.

Na desnem bregu reke Jangtse, v jučanskem sektorju, so Kitajci ustavili japonsko ofenzivo. Mesto Jučang so kitajske čete reokupirale po vroči bitki, v kateri sta obe stranki utrpele velike izgube.

Sanghaj, 27. avg. — Japonske kolone v dolini ob reki Jangtse so utrpele velike izgube zaradi nalezljivih bolezni. Kolera, mrzlica, driska in druge bolezni kosijo vojakov kljub strogim zdravstvenim ukrepom, ki so bili uvedeni, da preprečijo razširjenje nalezljivih bolezni.

Vse ozemlje se kuha v silni vročini. V močvirnatih krajih so roji komarjev in muh, ki prenašajo bolezni. Problem sanitacije je težaven zlasti v krajih, kjer so bile v teku ljute bitke in kjer je obležalo stotine ubitih in ranjenih vojakov.

Japonske bolniške ladje so zapolene s prevažanjem žrtev nalezljivih bolezni na Japonsko. Tujci, ki prihajajo v Sanghaj iz Kiukianga, pripovedujejo, da so morali Japonci v naglici zgraditi veliko število bolnišnic.

Priporočila amandiranja Wagnerjevega zakona

Washington, D. C., 27. avg. — George H. Davis, predsednik Ameriške trgovske zbornice, je sugestiral amandiranje Wagnerjevega zakona, ki garantira delavcem pravico organiziranja in kolektivnega pogajanja. Davis pravi, da zakon ovira gospodarsko okrevanje in da ni izpolnil pričakovanj, pač pa je povečal konflikte v industrijah.

Green poslal protest Rooseveltu

Atlantic City, N. J., 27. avg. — William Green, predsednik ameriške delavske federacije, je naslovil v imenu eksekutivnega odbora ADF protest Rooseveltu, ker je ponovno imenoval D. W. Smitha za člana federalnega delavskega odbora. V protestu pravi, da je Smith pristranski v prilog unijam CIO in da ne uživa zaupanja pri delavcih, ki so člani unij ADF.

Ali ste že naročili Prosveto ali Mladinski list svojem prijatelju ali sorodniku v domovini? To je edini dar trajne vrednosti, ki ga za mal denar lahko pošljete svojcem v domovino.

Naciji kaznovali katoliškega škofa

Berlin, 27. avg. — Ker katoliški škof Ludwig Sproll v Rottenburgu ni hotel glasovati o priključitvi Avstrije k Nemčiji pri plebiscitu 10. aprila, so ga nacijske avtoritete izgnali iz škofije. On je prvi katoliški škof, ki je dobil tako kazen. Pred tremi tedni so nacijski "šturmariji" zaigrali Sprollovo rezidenco, ker ni hotel pobegniti iz škofije.

Studija zakonov socialne zaštite

Washington, D. C., 27. avg. — Federalni odbor socialne zaštite je naznanil, da bo kmalu zaključil študijo, ki je bila podvzeta z namenom, da se raztegne območje zakonov socialne zaštite, da bodo krili tudi milijone poljedelskih delavcev in hišnih uslužbencev. Odbor pravi, da bo objavil poročilo o rezultatu študije v nekaj dneh.

Vesti iz Jugoslavije

Tragična smrt v rudniku

Zalec, 12. avgusta. V državnem rudniku v Zabukovci pri Zalcu se je pripetila težka nesreča, ki je zahtevala življenje 46-letnega elektromonterja Franca Karnovskega.

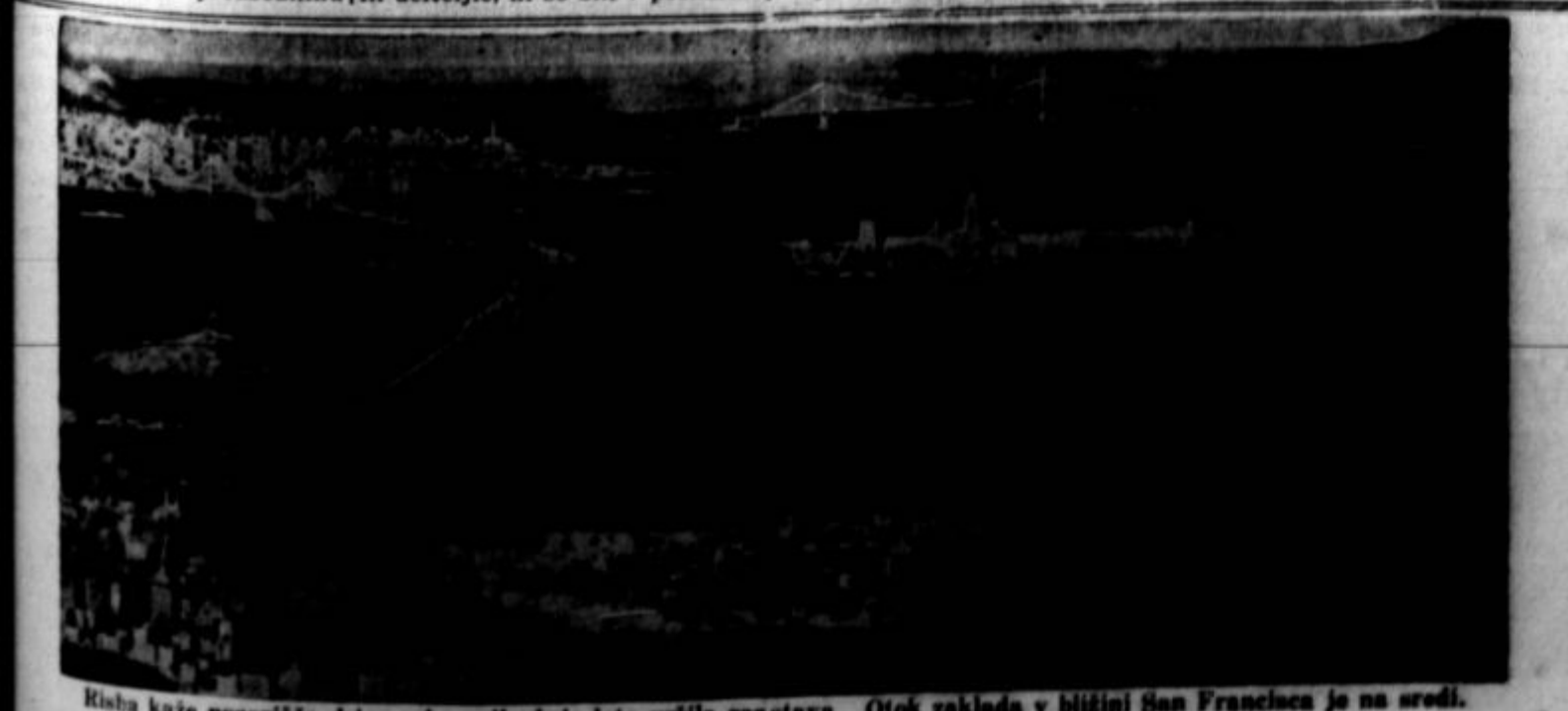
Po končanem delu v električnem transformatorju, kjer so transformirali električna napetost 20.000 voltov, se je Karnovski sredi pogovora z dvema tovarišema, ki sta mu prej pomagala, oddaljil z očividnim namenom, da še nekaj pregleda v transformatorju, pri tem pa je prišel v dotiko z električnim tokom 20.000 voltov in se na mestu zgrudil mrtev.

Pokojni, ki je bil iz St. Petra v Sav. dolini in si je šele pred nekaj leti pozidal v Zalcu blizu železniške postaje lepo stanovanjsko hišo ter tako ustvaril sebi in svojem prijetno domovnjake, je bil znan kot eden najboljših elektromonterjev in je kot prvovrsten strokovnjak zgradil dve električni napravi v Zabukovci, kjer je bil zaposlen od novembra 1923.

Karnovšek zapušta tri hčerkice, katerih najmlajša je lani začela posejati žalsko ljudsko šolo, starejši dve pa študirata na celjski realni gimnaziji.

Vikom Runciman, načelnik angleške komisije, ki posreduje v sporu med češko vlado in sudetskimi Nemci.

Kiša kaže pozorišče, kjer sebo prihodnje leto vršila razstava. Otok zaklada v bližini San Franciscu je na sredi.

Velika puntarija

DRAMSKA KRONIKA IZ L. 1573 V PETIH DEJANJH

Bratko Kreft

Toda vse to še nikakor ni zadoščalo za zator upora. Vojskovodja francoskih plemičev je moral uporabiti zvižajo, da jih je zvalil v past. Povabil je kmečkega vojskovodjo Callea na posvetovanje zaradi sklenitve premirja. Ko se je Calle pojavil v plemiškem taborišču, so ga takoj prijel in prelomili dano besedo. Brez vsakega pomisleka so ga mučili. Poročilo iz tiste dobe pravi, da ga je dal plemiški vojskovodja okronati na razbeljenem prestolu. Nato so mu odsekali glavo. Ta kazen je ostala vzorec za usmrčevanje puntarskih voditeljev v Evropi. Plemiška vojska je neusmiljeno divjala po deželi. Cele vasi so požgali, kmete so vesili na podboje hišnih vrat, ali ipa so jim naložili neznosne dajatve.

V Angliji je šel gospodarski razvoj nekoliko drugačno pot. Novi način proizvodnje se je zgodaj udomačil. Gospoda je dajala kmetom večjo svobodo pri domačem gospodarstvu zato, da ga je lahko tem bolj izkoriščala v svoje namene. Kmetje so bili zato vsaj na zunanjo osebo svobodni poljedelci. Močno je bilo razširjeno najemniško poljedelstvo, ki je omogočilo kmetom nekoliko več osebnosti (selitve itd.). Zato je povsem razumljivo, da je gospoda naletela na hud odpor, ko je začela zavirati razvoj v nove svobode, ker so resno ogrožale njene interese. Zato je spet skušala prikleniti kmete čim bolj nase. Tak poskus so napravili v Angliji okoli 14. stoletja. Vzrok je bila kuga l. 1348, ki je na polovico zredčila angleško prebivalstvo. Gospodi je zmanjkalo podložnih delovnih rok. Začela je izvajati razne zakone, s katerimi je skušala kmete prisiliti na stalnost, zlasti pa, da delajo predvsem zanjo. L. 1360 je izšel zakon, ki je nalagal težko zaporno kazeno za vsakogar, ki bi se pregrešil zoper naredbo o delovni dolžnosti. Ta naredba je namreč doletela, da so dela obvezni vsi podložniki do šestdesetega leta. Prav tako so si višji stavovi skušali pomagati z uvajanjem novih davkov. Prisilni zakoni so veljali tudi za pomočnike in učence v mestih. Tako je rastlo nezadovoljstvo med kmeti in med revnejšimi mestnimi prebivalci. Upor je izbruhnil l. 1381. Važno vlogo idejnega predhodnika angleških puntov je imel John Wicliffe (1320 do 1384), ki je s svojimi spisi bodril angleške množice v borbi proti Rimu in je tako početnik vse evropske reformacije. Znano je, da so njegovi spisi močno vplivali na češkega reformatorja Husa. Nekateri mu pripisujejo tudi radikalne socialne ideje, drugi pa mu jih oporekajo. Zadnji se celo sklicujejo na to, da je nasprotoval kmečkim puntom. Naj bo že kakorkoli, vplival je na množice, ki so njegove nauke razširile, spreminile in prilagodile potrebam svoje vsakdanje borbe. Veliko bolj radikalen ko Wicliffe je bil John Ball, dasi ga nekateri smatrajo za Wicliffovega učenca. Bil je v svojem času znamenit pridigar, ki ni prizanašal bogati gospodi. V svojih pridikih je poveljeval skupno lastnino, kakor so jo imeli prvi kristjani. Zelo ostro je nastopil zoper razkošje vladajoče družbe itd. Vse to je vplivalo na nezadovoljne kmete in revnejše mestne sloje. Priznati je treba, da je bil angleški punt kljub vsem pomanjkljivostim za svojo dobo še najbolje organiziran. Zlasti v začetku. Ker pa je bilo nezadovoljstvo razvito že preko mere, niso mogli uporniški vodje Wat Taylor, Jack Straw, John Ball in drugi povsod krotiti množice, ki je morala dati duška svoji ogorčenosti. Plenili so gradove in sežigali listine, ki so jim nalagale nove dajatve, uničevali so sodne akte itd. Posamezni oddelki so imeli svoje voditelje, manjkalo pa je skupno vodstvo. Kralj je moral zbežati pred uporniki, ki so vdrli naravnost v London. Kronisti tiste dobe poročajo, da so kmetje zelo ostro kaznovali vsakogar, ki bi plenil zase. Če so koga zalotili, da je kradel ali plenil zase, so ga sežgali. Dejali so: "Mi smo branilci resnice in pravičnosti, ne pa tatovi in roparji!" To načelo najdemo pri vseh kmečkih puntih, čeprav ga niso mogli voditelji povsod dosledno izvajati, ker so se med puntarje vtihotapili tudi škodljivi manjvredni elementi, med katerimi je bilo celo pre-

cej plemiških vohunov in izzivačev, ki so hujskali kmete k požigom in plenitvam.

Moč angleških puntarjev je bila tako velika, da se je moral kralj osebno sestati z njihovimi voditelji, ki so mu nato raztolmačili in predložili zahteve upornikov. Kralj je na vse pristal in lahkoverni puntarji so se vrnili na svoje domove. Pri izročitvi listine, ki je kmetom priznala njihove zahteve, pa so vitezi napadli Wata Taylorja in ga na mestu pobili. Plemiči so nato ujeli še ostale voditelje, ki so končali ali pod mečem ali pa na vislicah. Iz tega upora se je ohranila puntarska pesem, ki se je začela z vprašanjem: "Ko je Adam oral in Eva predla, kdo je bil takrat plemič?" When Adam and Eve span—Wo was thanne a gentilman? Dasi je plemstvo upornike premagalo in si kmete spet pokorilo, je vendarle ostal velik strah pred puntarji. Nadaljnji gospodarski razvoj je občutno oviral plemstvo pri zatiranju podložnikov, ker je novi produkcijski sistem zahteval čim več svobodnih delovnih rok. Zato jih kljub vsemu niso mogli držati v tistih prisilnih jopičih, kakor so jim jih skrojili z odredbami in zakoni. Zanimivo pa je, kakor poroča Dittfogel, da še niti danes niso dostopni za znanstveni študij vsi dokumenti o tem uporu. Državni arhiv v Londonu jih vedno skrbno čuva pred javnostjo tako, da niti zgodovinarjem ni znano, kaj se skriva v njih. Mogoče so preveč neprijetni za vladajočo gospodo tistih časov...

Drugi večji upor v Angliji je vodil Jack Cade l. 1450, ki je z uporniki prodrl v London in krvavo obračunal s kraljevimi svetovalci. Omenjam ga zaradi tega, ker nastopa v Shakespearovi drami "Henrik VI." (II. del, IV. dejanje, 2. prizor). Shakespeare se norčuje iz kmečkih puntarjev in prikazuje Cadea kot komunisto in diktatorja. Pri Sh. premaga Cadea nasprotnik z besedo, ker ga z ugovori prepriča, da nima prav. V resnici je Cade padel v boju. Velik kmečki upor je izbruhnil l. 1450 na otoku Mallorki. Vodil ga je Simon Balester. Kljub dobri vojaški organizaciji, ki jo je izvedel v uporniški vojski, so bili kmetje poraženi.

Za nas sta predvsem važna ogrski in nemški upor, saj sta bila geografsko najbližja. V začetku l. 1514 je pozval papež škofa Bakača, naj organizira proti Turkom križarsko vojno. Cilj te vojne bi naj bila osvoboditev Balkana in osvojitve Carigrada. Turki so bili huda nadlega in nevarnost vse sosedne države, ker je njihova ekspanzivnost bila prekomerna. Zgodovinarji danes nič več ne prikrivajo, da so bili Turki kot državni gospodarji bolj nevarni tujim fevdalcem ko kmetom. Podjarmljenim kmetom se je socialno godilo bolje pod Turki kot pod lastnimi fevdalci.

Razmere na Madžarskem (glej Sándor Gergely: Historija Dožine seljačke bune, Zagreb 1934) so bile tako slabe, da se je za križarsko vojsko priglasi ogromna množica kmetov, ki so si pač z vojsko skušali pomagati v svojem težkem socialnem položaju. Udeležencem so obljubili tudi razne odpustke in pomilostitve. Vojsko je vodil mali plemič Jurij Doža, ki se je povzpел do vojskovodje. Neznosne razmere, ki so odvzele ljudem slednjo potrpežljivost, so povzročile, da je oborožena križarska vojska obrnila meče zoper lastne gospodarje. Jurij Doža je stopil na čelo vseh puntarjev. Vse, kar je na vladni strani moglo sukati meč, se je sedaj združilo v borbi zoper puntarje. Marsikdo od tistih gospodov se prej niti ganil ni, ko je šlo za križarsko vojsko zoper nevernike. Zdaj so hitro zgrabili za orožje in planili po ljudski množici, ki je zahtevala več svobode, zahtevala pravico do poštenega življenja in pošteno plačano dela. Prišlo je do strašnega krvolictva, kajti puntarji so se zavedali, da jim ni izhoda, če jih premagajo. Združene sile nasprotnikov so jih premagale in Jurij Doža je moral umreti strašne smrti. Stiri deset njegovih prijateljev so pustili 14 dni brez hrane v ječi. Stiri najstari dan jih je preživelo samo devet. Tedaj so jim odprli ječo in jih peljali pred Jurija Dožo, svojega poveljnika.

(Dalje prihodnja.)

Barko Mari

Slovaška zgodba

Bilo ji je osemnajst let in njena lica so bila kakor iz rdečega žamet, ko jo je zalotila nesreča. Nesreči je bilo ime Pišta, po poklicu je bil lakaj. Barko Mari je oamnil svet gumbov na livreji z grofovsko krono v sredini. Pišta se ni moral niti posebno truditi, da ji je zmešal glavo. Njegovi gumbi so učinkovali na dekle kakor svetloba na večjo. Pritegnili so žrtve in jo ožgali. Prav tako je bilo z Mari.

Potem se je zgodilo, kakor se dogaja vedno v življenju. Dekler je šlo, je ostala v službi, potem pa se je — po nasvetu neke prijateljice, ki je doživela slično stvar — javila v porodnišnico. V maju je povila otroka. Četrtega dne so jo odpustili — nekatere matere so že četrty dan po porodu dovolj krepke! — in z majhnim svežnjem ter nepopolnim težkim bremenom na arcu je zapustila bolnišnico in odšla domov na kmete.

Prav za prav se je začela njena trnjeva pot šele sedaj. Nje oče, stari Barko, se je srepo oziral po otroku in je sprejel Mari, kadar mu je prišla na pot, z branci. Stara mati je bila nekoliko bolj usmiljena in mali Tonček je bil tudi nji v napoto. Mari je delala doma za tri, kljub temu se ji je godilo slabo. Zato

se je odločila in šla nazaj v mesto. Samo hrepenenje po otroku jo je mučilo. Plačevala je za otrokovo vzdrževanje, kakor da bi imela otroka v reji pri tujcih, ne pa pri svojih roditeljih. Na moške pa ni mislila več.

Če so odšle njene prijateljice ob nedeljah v park na ples, je ona sedela doma. Krpala in šiva-

la je staro obleko ter občudovala kodrček malega Tončka v molitveniku.

Ljubkosti malega Tončka se ni mogel trajno ustavljati niti stari Barko, tem manj, ker sta oba njegova sinova padla v vojni, zaradi česar je videl v malem Tončku nekako nadomestilo za njiju.

Čas je bežal, Tonček je bil že štiri leta star. Mari je delala zanj, skoparila in štedila ter hrepnela po njem. Ali je bila to samo materinska ljubezen ali tudi prva in zadnja ljubezen Marinoga preprostega srca? Kdo ve! Vsako prsto urico je prebela na vasi pri svojem otroku. In čudno! Tonček je bil tako ravnodušen napram materi! Imenoval jo je Mari, mati ji ni rekel nikoli. Oče in mati sta mu bila ded in babica. Samo nekoč, ko je ležal bolan, je prosil, da bi smel spati pri Mari. Takrat je Mari dala slovo svoji službi ter prišla za štiri tedne domov. Vzela je Tončka k sebi v posteljo.

Ob tem času se je Mari zopet nesmehtila sreča. Peter Kovač, vdovec, kurjač v tavnici, jo je vprašal, če bi ga hotela vzeti za moža. Imel je dobro službo, kos zemlje, hišico in — troje otrok. Mari se je nekaj časa obotavljala in se borila s seboj. Naposled je pristala na ponudbo v nadi, da bo mogla čez nekaj časa vzeti k sebi tudi svojega otroka.

O Mari, Mari, kako slabo poznajo moške!

Da je imela Mari otroka, to ji je Kovač odpustil, vendar ni hotel o njenem otroku nič slišati in tudi videti ga ni hotel. Tako je bila mlada mačeha mahoma brez sveta v svojem novem gospodinjstvu. Vzela je kurjača za modno samo zato, da bi se ji izpolnila njena srčna želja. Zdanj, ko mu je postala zakonska tovarišica, pa se je oddaljila od svojih sanj še dalj nego prej. Kadar je rezala kruh od hleba, je vselej mislila na svojega Tončka. Kadar so se Kovačevi otroci igrali na vrtu, je mislila tudi na Tončka. Pastorki so bili hudobni in slabo vzgojeni. Najstarejši ji je celo kradel denar in kadil kakor Turek. Mlada žena se ga je bala zatožiti možu, zakaj bila je pred njim vedno v strahu.

Mari se je kesala, da se je omožila. Kaj ji mar Kovač in njegovi otroci! — Saj nima na svetu nikogar razen svojega Tončka! V nji je vzplamtel skrivnosten srd proti možu in pastorkom. Misel, da se ne bo mogla nikoli iztrgati iz tega jarma, ji je trovala življenje.

Poleg tvornice, kjer je bil Kovač za kurjača, so stale barake za ranjene vojaške. Tod mimo je vsak dan vodila pot mlado Kovačevo ženo, ko je nosila svojo možu kosilo. Pred vrati je stal vojak z lahkomišelnim mladim obrazom. Čepico je nosil postrani, pod nosom so mu poginjale črne brčice. Gumbi na uniformi so se svetili.

Mari je obstala kakor zadeta od strele. Tam, tam je stal nje Tonček — pa ne mali Tonček, marveč njegov oče. In to preprosto srce, ki je ljubilo v otroku očeta, v očetu pa otroka, se je izgubilo drugič v življenju.

Gereš Pišta je bil takšen kakor popreje življenje mu je bilo pustolovščina.

"Servus Mari!" jo je pozdravil. "Kako živiš?"

V trenutku je bilo vse pozabljeno. Obesila se mu je na vrat, pripovedovala o Tončku, o sebi — o Petru Kovaču in njegovih otrocih ni zinila niti besedice.

Zaman je čakal tisti dan Kovač na kosilo. Ko se je zvečer vrnil domov iz tvornice, je bila hiša prazna. Race in kokoši so imele zrne natrošeno kakor ponavadi. Jed za otroke je bila pri-

SPEAKING OF SAFETY

Francozi cenijo prijateljstvo tudi v politiki

Ko je angleški lord Runciman odpotoval v Prago, je mnogo francoskih časopisov svari lo njega in Angleže, naj ne ponavljajo napak, ki so jih napravili v španski politiki in naj realno cenijo moč in dostojanstvo čehoslovaškega naroda. Andre Leroux je napisal v "Populaire" med drugim:

"Čehoslovaška republika je našla svojo moč, svojo osebnost in svoje poslanstvo v Masarykovih demokratičnih načrtih. Henlein in njegovi pritaši pa zahtevajo pravico, da uresničijo v čehoslovaški državi 'svoj življenjski nazor', to se pravi načela in prakso nacionalizma. Henleinova stranka naj bi bila država v državi in naj bi nadzirala in izvajala pritisk na notranjo in zunanjo politiko dežele v službi Berlina." To pa je nemogoče. Nato pravi, da je Chamberlain pomlad pospeševal sporazum z Italijo radi Španije, ker je račun na hitro Francovo zmago. Namesto Francove zmage je pa prišlo do republikanske ofenzive. Zato svari Angleže, naj ne podcenjujejo Čehoslovakov, kakor so podcenjevali republikansko Španijo in poudarja: "Naj ne prezre tega, da je češko ljudstvo trdno odločeno, da se ne da uničiti niti kot narod niti kot država. To je realistična ocenitev-

pravična, skratka, vse je bilo v najlepšem redu. Na mizi so ležali celo zlati uhani, katere je Kovač daroval Mari ob poroki. Zena pa je vzela s seboj vse svoje reči, celo poselsko knjižico.

"Ze zopet je šla obiskat otroka!" je zamrmral Kovač in odkorakal proti vasi. Ampak Mari ni našel. Povedali so mu, da je vzela s seboj Tončka. Kam je odšla z otrokom, niso vedeli. In še danes ne vedo, kam se je napotila z njim.

Jaz pa vem: Mari je šla za Pišto. Sicer ve, da jo bo dedec zopet pustil, ampak zdaj ve vsaj to, da sme imeti Tončka pri sebi in to je poglavitna stvar.

Ali je postala Barko Mari nezvesta svojemu možu?

Na to vprašanje ni lahko odgovoriti.

da rabim ta izraz, ki se tolikokrat izrablja — od katere zavisli uspeh misije lorda Runcimana."

Tako mnenje, kakor ga je izrazil v teh vrsticah "Populaire", vlada v vseh plasteh francoskega ljudstva. O tem sem se prepričal pri vseh razgovorih z ljudmi. Čehoslovaška republika si je pri Francozih pridobila ne samo ugled, temveč Francozi so pripravljeni tudi braniti jo, če bo potrebno.

Nekega večera se poleg mene pri compoiru pogovarjajo trije Francozi o nevarnostih in težavah, s katerimi se mora boriti Čehoslovaška. Vmešam se v pogovor, kajti na videz se že poznamo. (Za ime, poklic in take pritlikline se pa Francozi ne brigajo; mi moramo po nemškem vzgledu dodati "gospodu" vedno še poklic ali priimek, pri Francozih je pa človek kar "monsieur".) Vprašam enega od trojice: "Če sem prav razumel, gledate črno na položaj Čehoslovaške. Kaj mislite, da bo z njo?" — "Nasprotno! Goreča želja nas vseh je, da se ohrani mir. Toda Čehoslovaške ne pustimo jamais, jamais (nikdar, nikdar), odločno poudari in me vpraša: "Kaj ste vi Čeh?" — "Ne, Slovenec sem." — "A, Slovák." — "Slovenec, vidite moj slovensko-francoski slovar" in ga potegnem iz žepa. "Ni treba, ni treba, saj dobro vem, Slovaki in Čehi ste naši prijatelji." Kaj hočem še nadalje dokazovati? Po zaslugi Slovakov sem deležen prijateljstva, ki ga čutijo in izkazujejo Francozi do Čehoslovakov.

Oprostite mi, dragi Slovenci,

NAROČITE SI DNEVNIK PROSVETA

Po sklepu 11. redne konvencije se lahko naroči na list Prosveta in pristoje eden, dva, tri, štiri ali pet članov iz ene družine ki eni naročnik. List Prosveta stane za vsa enaka, na člano ali nečlano \$1.20 na eno letno naročnino. Ker pa člani še plačajo pri ansementu \$1.20 na eno letno naročnino. Torej sedaj ni vzroka, roči, da je list predrag za člano S.N.P.J. List Prosveta je vaša lastnina in gotovo je v vsaki družini nekdo, ki bi rad čital list vsak dan. Cena lista Prosveta je:

Za Zdrži. države in Kanado \$6.00	Za Ciceri in Chicago je \$7.50
1 tednik in..... 4.00	1 tednik in..... 4.00
2 tednika in..... 3.50	2 tednika in..... 3.50
3 tednika in..... 3.00	3 tednika in..... 3.00
4 tednika in..... 2.50	4 tednika in..... 2.50
5 tednikov in..... 2.00	5 tednikov in..... 2.00
Za Evropo je..... \$9.00	

Izpolnite spodnji kupon, priložite potrebno vsoto denarja ali Money Order v plaču in si naročite Prosveto, list, ki je vaša lastnina.

Pojasnilo: Vselej kakor hitro kateri teh članov preneha biti član S.N.P.J. ali če se preseli proč od družine in bo zahteval sam svoj list Prosveta, bode moral tisti član iz dotične družine, ki je tako skupno naročena na dnevnik Prosveto, to takoj naznaniti upravništvu lista, in obenem doplačati dotično vsoto listu Prosveta. Ako tega ne stori, tedaj mora upravništvo snižati datum za to vsoto naročniku.

PROSVETA, S.N.P.J., 2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Priloženo pošiljam naročnino za list Prosveto vsoto \$.....

1) Ime..... Čl. družine \$.....

Naslov.....

Ustavite tednik in ta priložite k moji naročnini od slednjih članov moje družine:

2)..... Čl. družine \$.....

3)..... Čl. družine \$.....

4)..... Čl. družine \$.....

5)..... Čl. družine \$.....

Mesto..... Država.....

Nov naročnik..... Star naročnik.....

Hrib pri Cangkufengu ob sibirsko-mandžurski meji, za čigar posest so se borile ruske in japonske čete.